

فرا تر از خبر

۲۵ سال پس از ۱۱ سپتامبر؛ آیا افغانستان بار دیگر سکوی تروریسم جهانی می‌شود؟

ری فرلونگ داوود ختک

کمتر از یک دقیقه پیش

حملات ۱۱ سپتامبر ۲۰۰۱ به آمریکا نزدیک به سه هزار کشته برجا گذاشت

بیست و پنج سال پس از آن که افغانستان به سکوی حملات ۱۱ سپتامبر تبدیل شد، این کشور حالا «دوباره به نقطه آغاز برگشته است».

طالبان پس از حضور نظامی ۲۰ ساله به رهبری آمریکا بار دیگر قدرت را در دست گرفته و عوامل القاعده نیز بار دیگر در افغانستان پناهگاه امن پیدا کرده‌اند.

تا این‌جا، این وضعیت به انجام حملات بزرگ تروریستی علیه پایتخت‌های غربی از داخل افغانستان منجر نشده است، چه رسد به چیزی شبیه حملات ۱۱ سپتامبر.

با این حال، مقام‌های پیشین نظامی، دیپلماتیک و اطلاعاتی، و نیز کارشناسان منطقه‌ای، در گفت‌وگو با «رادیو اروپای آزاد/رادیو آزادی» دیدگاه‌های متفاوتی ارائه کرده‌اند درباره این که چرا چنین اتفاقی رخ نداده

است. برخی استدلال کرده‌اند شرایط امروز از لحاظ بنیادین با وضعیت پیش از ۱۱ سپتامبر فرق کرده است. در مقابل، برخی دیگر نسبت به بازگشت یک تهدید و «بمب ساعتی» هشدار داده‌اند.

پس از ۱۱ سپتامبر، واشینگتن تصمیم گرفت از ائتلافی از نیروهای ضدطالبان حمایت کند تا طالبان را از قدرت کنار بزند و رهبران القاعده را که در آن کشور حضور داشتند هدف قرار دهد. اما این تصمیم به جنگی ۲۰ساله تبدیل شد که هزینه‌های عظیم مالی و تلفات انسانی در پی داشت.

در سال ۲۰۲۰، در جریان نخستین دوره ریاست‌جمهوری دونالد ترامپ، توافقی با طالبان امضا شد که طبق آن نیروهای بین‌المللی عقب‌نشینی می‌کردند و طالبان نیز «اجازه نخواهد داد هیچ‌یک از اعضایش، یا هر فرد و گروه دیگری، از جمله القاعده، از خاک افغانستان برای تهدید امنیت ایالات متحده و متحدانش استفاده کند».

در چارچوب این توافق، طالبان همچنین متعهد شد «استخدام، آموزش و تأمین مالی» توسط چنین گروه‌ها یا افراد یا از داخل افغانستان را ممکن نکند.

دود ناشی از حملات به برج‌های دوقلو تجارت جهانی در نیویورک در ۱۱ سپتامبر ۲۰۰۱

بازگشت القاعده

عقب‌نشینی نیروها نهایتاً در سال ۲۰۲۱، در دوران ریاست‌جمهوری جو بایدن انجام شد. از آن زمان تاکنون، گزارش‌های متعدد تیم‌های تحریم سازمان ملل، بازگشت اعضای القاعده به افغانستان را مستند کرده‌اند.

یکی از این گزارش‌ها در دسامبر ۲۰۲۵، افغانستان را «سرزمین نمادین» این گروه توصیف کرد و از «رابطه‌های شخصی و وصلت‌های خانوادگی» میان اعضای القاعده و طالبان خبر داد.

آنی پیفورزهایمر، دیپلمات پیشین آمریکایی که با رادیو اروپای آزاد/رادیو آزادی گفت‌وگو کرده، می‌گوید: «این‌جا در حال حاضر پناهگاه تروریست‌هایی است که جاه‌طلبی‌های بین‌المللی دارند. سؤال بعدی این است که آیا می‌توانند آن اهداف را عملی کنند یا نه. اما آیا افغانستان دوباره به همان وضعیتی برگشته که پیش از ۱۱ سپتامبر داشت؟ بله، برگشته است».

پیفورزهایمر در فاصله ۲۰۱۷ تا ۲۰۱۸ معاون رئیس مأموریت آمریکا در کابل بود و در سال‌های ۲۰۱۸ تا ۲۰۱۹ نیز به عنوان معاون دستیار وزیر امور خارجه آمریکا مسئول امور افغانستان فعالیت می‌کرد.

او گفت: «من این را هم تهدید مستقیم و هم غیرمستقیم علیه دیگر بخش‌های جهان می‌بینم. القاعده هنوز همان‌جاست و با توجه به سابقه‌اش، بیش از حد قدرتمند است».

ژنرال اچ. آر. مک‌مستر، که در سال‌های ۲۰۱۷ تا ۲۰۱۸ مشاور امنیت ملی آمریکا بود، نگرانی‌های مشابهی با پیفورزهایمر دارد. او به رادیو اروپای آزاد/رادیو آزادی گفت که انتظار پایبندی طالبان به توافق «نوعی خودفربیی» است.

او گفت: «آن‌ها یک سازمان تروریستی‌اند. کاری که ما باید انجام بدهیم، تضعیف دولت/حکومت تروریست‌ها در افغانستان است».

پیفورزهایمر و مک‌مستر هر دو تأکید کردند که القاعده تنها گروه خطرناک فعال در افغانستان نیست که با چراغ سبز طالبان فعالیت می‌کند. در واقع، گزارش‌های سازمان ملل نیز نشان داده‌اند که القاعده با «تحریک طالبان پاکستان» برای انجام حملات فرامرزی به پاکستان همکاری کرده است. همچنین شبه‌نظامیان «داعش» نیز در افغانستان حضور دارند و در داخل این کشور و نیز در پاکستان حمله انجام داده‌اند.

کولین کلارک، مدیر اجرایی مرکز «سوفان» که یک اندیشکده امنیتی مستقر در نیویورک است، به رادیو اروپای آزاد/رادیو آزادی گفت: افغانستان، «ترکیبی نامتجانس از گروه‌هاست» که شبیه «بمب ساعتی» عمل می‌کنند.

مرکز تجارت جهانی در نیویورک در ۱۵ سپتامبر ۲۰۰۱، در حالی دیده می‌شود که دود ناشی از حملات ۱۱ سپتامبر به هوا برخاسته است.

1/4

تصویر ۲۰۲۶ از این مکان بازسازی‌شده در ۲۵ ژوئن.

تجربه زیسته ۱۱ سپتامبر

اما برخی دیگر از کارشناسان خواستار احتیاط هستند. بسیاری چیزها نسبت به زمان ۱۱ سپتامبر، و حتی نسبت به وقتی طالبان دوباره در افغانستان قدرت را گرفت، تغییر کرده است. طالبان اکنون فعالانه در پی برقراری ارتباط و جلب همکاری‌های بین‌المللی است. حتی اخیراً نیز هیئتی را برای دیدار با اتحادیه اروپا به بروکسل فرستاده و روسیه، طالبان را به عنوان دولت قانونی افغانستان به رسمیت شناخته است.

هرچند غرب، به خاطر محدودیت‌های شدید طالبان علیه حقوق زنان و نیز نقض گسترده حقوق بشر، با این تلاش‌ها سرد برخورد کرده است، اما برخی کارشناسان معتقدند رهبری این جنبش در حال حاضر کنترل سخت‌تری بر گروه‌هایی مانند القاعده نسبت به گذشته دارد.

جاناتان شرودن، مدیر ارشد پژوهش در «کان»، یک اندیشکده مستقر در واشینگتن، به رادیو اروپای آزاد/رادیو آزادی گفت: «یک تفاوت بزرگ نسبت به پیش از ۱۱ سپتامبر این است که طالبان تجربه ۱۱ سپتامبر را زیست کردند و پیامدهایی را که به همراه داشت دیدند. بنابراین مجبورم باور کنم که آن‌ها خیلی نزدیک دارند نگاه می‌کنند ببینند این اعضا چه کارهایی می‌کنند».

شرودن که در حال نهایی کردن کتابی درباره تاریخ عملیات‌های ضدتروریستی آمریکا در افغانستان است، گفت اکنون افغانستان «کانون اصلی» هدف‌گیری نیست.

او افزود: «اگر قرار باشد در همین مقطع، با سرسخت‌ترین وابستگان القاعده مقابله کنیم، آن‌ها در آفریقا هستند؛ چه القاعده الشبাব (الشباب) باشد، یا گروه‌های مختلف در آفریقای غربی که نسبت/وابستگی به القاعده دارند. آن‌ها فعال‌ترین‌ها و خشن‌ترین‌ها هستند».

او همچنین اشاره کرد که تازه‌ترین راهبرد ضدتروریسم آمریکا که در ماه مه منتشر شده، به تهدیدهای مطرح‌شده از این مناطق و مناطق جغرافیایی دیگر هم تأکید دارد و شروندن تنها نیست که چنین ارزیابی‌ای ارائه می‌دهد.

کارتر مالکیسان، دستیار پیشین ویژه سیاست‌گذاری برای رئیس ستاد مشترک نیروهای مسلح آمریکا (در حال حاضر در «کالج جنگی ملی») نیز اخیراً در نشریه «فارن افرز» نوشت که «فقدان تروریسم» طی پنج سال حاکمیت طالبان نشانه تغییراتی در افغانستان بوده است.

مالکیسان که در سال‌های ۲۰۰۹ تا ۲۰۱۱ افسر سیاسی در ولایت هلمند بود، در عین چالش با گزارش‌های سازمان ملل درباره این‌که «شواهد اندکی وجود دارد که نشان دهد القاعده در خاک افغانستان در حال سازمان‌دهی، تأمین مالی یا آموزش است»، اعتراف کرد که اطلاعات امنیتی پراکنده و ناقص است.

او نوشت: «توان واشینگتن برای پایش افغانستان آن‌طور که در سال ۲۰۲۰ بود نیست، چه برسد به ۲۰۱۱. ممکن است آمریکا نتواند برنامه‌ریزی و آموزش‌های تروریستی در روستاهای کوهستانی یا کوچه‌های پشت‌محله‌های کابل، کندهار یا جلال‌آباد را تشخیص دهد».

شروندن به این نکته هم اشاره کرد که از زمان کشته شدن رهبر وقت القاعده، «ایمن الظواهری»، در کابل در سال ۲۰۲۲ توسط آمریکا، این کشور دیگر هیچ حمله هوایی به افغانستان انجام نداده است.

او گفت: «یا آمریکا آن‌قدر شناخت و بینش کمی دارد که نمی‌تواند اهدافی برای حمله ایجاد کند، یا در حال حاضر در افغانستان آن نوع اهداف ارزشمند و سطح‌بالایی که پیش‌تر وجود داشت، وجود ندارد».

ری فرلینگ

رای فرلینگ، خبرنگار ارشد بین‌المللی رادیو اروپای آزاد/رادیو آزادی است. او از سال ۲۰۱۴ برای این شبکه در حوزه بالکان، قزاقستان، گرجستان و مناطق دیگر گزارش داده است. پیش از آن، ۱۷ سال در بی‌بی‌سی کار کرده و به عنوان خبرنگار خارجی در پراگ و برلین فعالیت داشته است، همچنین به عنوان گزارشگر بین‌المللی سیار در سراسر اروپا و شوروی سابق کار کرده است.

این مطلب بخشی از:

فراتر از خبر

بایگانی

جهان